consentanea sit lex Stagiritarum, Bibliensium et Atheniensium: ἃ μὴ ἔθου, μὴ ἀνεῖλε: *Quæ non posuisti, ne tolle*, nisi de rebus amissis intelligatur. Ælien. *Var. Hist. III.* 45. *IV.* 1. Diog. Laert. *I.* 57. nec minus 39) errent ii, qui rem inventam inventori, eique, qui eam tolli viderit, communem esse existimant: *) attamen 40) id jus non producendum sit ad res, quas populus sibi jure occupationis, per universitatem factæ, vindicavit, vel 41) summo imperanti, tamquam ἐξαίρετόν τι, cessit. Quod eum jure potuisse, supra jam vidimus. (§. CCXLIII 23.)

*) Inoleverat olim mos, id, quod ab aliquo inveniretur in commune poscendi: quod fiebat formula IN COMMUNE, vel apud Græcos κοινὸς Ἑρμῆς, itemque κοινὸν τῷ Ἑρμῇ. De qua formula præter Erasmum *in adagiis* plura monent viri docti ad Phædr. *Fab. V. 6. v.* 3. Add. Plaut. *Rudent. IV* 3. *v.* 72. *seq.* At quum, quæ nullius sunt, cedant occupanti, (§. CCXLI. 17.) nec in ejusmodi rebus ulli fit jus, alium usu earum excludendi: (§. CCXXXI.) is denique, qui solis oculis rem usurpavit, nec adprehendit, tamen occupasse non dicatur: (§. CCXLII. 20.) hunc etiam partem prædæ poscere non posse, nisi id leges civiles vel mores ac consuetudines alicujus provinciæ permittant, facile adparet.

§. CCXLIX.

Nec minus inde patet, 42) inventori cedere res, ab hominibus fanæ mentis suique juris animo abdicandi dominium abjectas, adeoque 43) et sparsa missilia, immo et 44) THESAUROS, quorum de prioribus dominis nullo certo argumento vel indicio constat, casu fortuito inventos, nisi 45) et hos sibi vindicet populus vel summus princeps. (§. CCXLIII. 23.) Qua de re varias gentium leges recesuerunt Grot. *de jure belli et pac. II.* 8. 7. Pufend. *IV.* 6. 13. et ibi Hertius. Eu. Otto *ad* §. 29. *Inst de rer. divis.* 46.) Merito tamen rationem etiam habendam domini soli, ut pote quem fructus ex solo suo quoscumque percipere, æquum est, *) ac proinde 47) recte, et plane ex regulis æquitatis naturalis unum semissem thesauri, casu fortuito reperti, in-

Et pro derelectis habitarum, veluti thesauri.

inventori, alterum domino soli adjudicasse Hadrianum. Spartiant. *in Hadriano Cap. XVIII.* §. 39. *Inst. de rer. divis.*

*) Quod adeo verum est, ut hunc quædam gentes inventori plane præferendum putarint, veluti Hebræi, *Math. XIII.* 44. Selden. *de jure nat. et gent. sec. discipl. Hebr. VI.* 4. Syri, Græci, quin et ex ipsis Romanis haud pauci. Philostr. *Vit. Apollon. Tyan. II.* 39. *de vit. Sophist. II.* 2. Plaut. *Trinum. I.* 2. *v.* 141. *l.* 67. *D. de rei vid.* Ubi tamen inventori pars cedit, non nihil interesse videtur, mercede conductus quis terram nostram foderit, an operas nobis haud locarit. Quamvis enim mercenarii nobis operis conductis adquirant: id tamen justam habere rationem non videtur, siquis operas nobis non ad investigados thesauros, sed ad cellam excavandam, vel simile opus, locarit. V. A Corn. van Bynkersh. *obs. II.* 4.

§. CCL.

Alter modus adquirendi dominium originarium est ACCESSIO, per quam jus ea, quæ substantiæ, nobis adquisitæ, accedunt., incrementa similiter nobis vindicandi intelligimus. Incrementum vero quum res nostræ capiant vel ipsius naturæ beneficio, vel industria nostra, vel natura industriaque nostra simul, accessio à jureconsultis accuratioribus in NATURALEM, INDUSTRIALEM, ET MIXTAM recte dispescitur.*)

Accessio quid et quotuplex?

*) Sic *naturæ* solius beneficio debemus fœturam animalium, alluvionem, novam insulam, alveum derelictum. *Industriæ* nostræ novam speciem, rem rei nostræ adjunctam, adplumbatam, adferruminatam, intextam, adfusam vel admixtam, scripturam chartæ nostræ, picturam tabulæ nostræ illatam. Denique messem et auctumni dotes partim ubertati soli cœlique clementiæ, partim culturæ nostræ, adeoque et *naturæ* beneficio, et industriæ nostræ imputamus, ac proinde primi generis accessiones NATURALES; secundi INDUSTRIALES, tertii MIXTAS merito adpellamus. Quæ enim à nonnullis additur, FORTUITA ad occupationem rerum nullius rectius refertur.

§. CCLI.

Quod ad NATURALEM accessionem attinet, vel tale

res

Fundamenta accessionis naturalis.

res nostra capit incrementum, cujus de origine et priore domino nullo certo argumento constat, vel aliquid, quod jam in alterius dominio est, rei nosttæ accedit. Priore casu, quum res illa, cujus de domino nihil certi constare postet, pro re nullius merito habeatur, (§.CCXLI.) nihil obstat, 48) quo minus hujusmodi incrementum cedat in accessionem rei nostræ, cui accessit, adeoque nobis adquiratur. At posteriore casu res habet dominum, qui alios usu rei suæ jure excludit: (§.CCXXXI.) atque inde merito inferimus, 49) hujusmodi rem, rei nostræ quacumque ratione adjunctam, nobis non magis adquiri, quam si ventus vehementior vestes lineas, à Titio in horto suo expansas, in aream nostram projecerit. *)

*) Nulla sane fingi potest ratio, quamobrem prior dominus, de quo satis constat, dominio rei suæ, adhuc exstantis ac superstitis, excidere debeat, quum nec suo se dominio umquam abdicarit, nec illud facto ullo in alterum transtulerit, nec ob solam calamitatem dominio suo quisquam jure privetur. Si quis ergo dominus manet rei, alterius rei casu quocumque adjunctæ: isti procul dubio adhuc jus est alterum rei usu excludendi, (§. CCXXXI.) adeoque, illo invito, huic adquiri non posse dominium, manifestum est.

§. CCLII.

Ex his vero evidentissimis principiis (§. CCLI. 48. seq.) jam porro colligimus, 50) PARTUM cujus de origine non liquido constat, (quod plerumque fit in animalibus, immo et in hominibus, extra legitimum matrimonium natis) ventrem tamquam accessorium sequi, idque *legi naturæ* non absurde tribuere Ulpianum, *l.* 24. *D. de statu hom.* Id tamen 51) vix æquum videtur, si de utroque parente constet, *) nisi forte 52) ad procreanda animalia communibus sumtibus alatur dignioris sexus animal, veluti bos communis, vel 53) dominus equum admissarium vel bovem pro certa mercede vicinis locare soleat.

Specialim de fœtura animalium.

*) Hinc saltim in servis hoc casu passim obtinet partitio vernarum, ita ut primus domino ventris, alter domino servi patris cedat, et sic servilem sobolem ambo domini per vices partiantur. Diximus ea de re *Elem. Jur. Germ. l.* 1. 30. ubi id jus et apud Wisigothos et apud Alamamos, et apud Bojos obtinuisse, ex *lege Wisigoth. X.* 1. 17. Goldasti *rer. Alam Tom. II. charta II.* et Aventin. *Annal. Boic. Lib. VII.* 14. 23. *p.* 708. ostendimus.

§. CCLIII.

Nec minus facile erit intellectu, ad quem pertineat nova INSULA, sive in mari, sive in flumine nata. Quum enim de dominio particularum terræ, quæ demum in insulam coaluerunt, constare non possit: (§. CCLI. 48.) consequens est, 54) ut insula cedat in accessionem maris vel fluminis, *) ac proinde 55) si mare vel flumen in nullius dominio est, insula quoque sit nullius ac proinde cedat occupantibus: 56) sin vero, quod plerumque fit, vel mare, vel flumen ad populum, ejusve rectorem pertinet: (§. CCXLIII. 23.) is quoque insulam illam merito sibi vindicet. Denique quum res, cujus de dominio certo constat, non possit ulli per accessionem adquiri: (§. CCLI. 49.) fieri non potest, 57) ut dominus amittat agrum, quem flumen superius divergens, et inferius alveo suo junctum, insulæ formam redegit. Quod et Jcti agnoverunt *l.* 7. §. 4. *l.* 30. §. 2. *D. de adqu. rer. dom.*

De novis insulis, sive natis, sive factis.

*) Itaque nulla ratio est, cur vicinis prædiis, et quidem vel in utraque ripa, si insula in medio flumine nata sit, vel in alterutra, cui propior est, accrescere debeat nova insula: quod tamen plerisque Jctis placuisse novimus §. 22. *Inst. de rer. divis. l.* 7. §. 3. *l.* 29. *l.* 30. §. 1. *D. de adqu. rer. dom.* Particulæ enim terræ, à cujus prædio avulsæ sint, non constat: et magis probabile est, eas ab agris superioribus, quam à vicinis avulsas esse. Quin aliquando ipsum flumen particulas, quæ deinde in insulam coalescunt, è fundo abrasas, secum vehit, teste Seneca *natur. quæst. IV.* 9. Sed fuit hæc sententia Cassi Longini, quam deinde sectatores ejus, tamquam ex compacto probarunt. Aggen Urbic. *de limit. agr. p.* 57. Eam vero more suo exploserunt Proculiani, quorum antesignanus, Labeo apud Paulum *l.* 65. §. 4. *D. de adquir. rer. dom. Si id*, inquit,

quit, *quod in publico innatum aut ædificatum est, publicum esti insula quoque, quæ in flumine PUBLICO nata est, PUBLICA esse debet.*

§. CCLIV.

Nec alia ALLUVIONUM, et terræ VI FLUMINIS avulsæ, ratio est. Quemadmodum enim, quod ad priorem attinet, de origine particularum, agro nostro paulatim adjectarum, certi quid constare non potest: (§. CCLI. 48.) ita nullum est dubium, 58) quin id quod agris nostris hoc modo accedit, nobis; 59) quod agro publico, viæve publicæ adjicitur, publico cedere debat.*) Contra ea quum in vi fluminis de domino terræ avulsæ satis constet: (§. CCLI. 49.) 60) ea jure naturali circa dominium nihil mutari, palam est, 61) nisi forte dominus terram hoc modo avulsam pro derelicta habere malit. Quod in civitatibus ex intermissa per tempus legitimum vindicatione colligi solet. §. 21. *Inst. de rer. divis. l.* 7. §. 2. *D. de adqu. rer dom.*

Nec non de alluvione et vi fluminis.

*) Et hoc fundamento nititur jureconsultorum et agrimensorum distinctio inter agros *arcifinios*, qui non aliis, quam naturalibus, limitibus finiuntur, et *limitatos*, qui ad certum perticarum pedumque numerum adsignantur. *l.* 16. *D. de adqu. rer. dom. l.* 1. §. 6. *D. de flumin.* De qua agrorum differentia vid. Isidor. *Orig. XI.* 13. *Auctores de limitib. p.* 293. *edit. Guil. Goesii*, Jo. Fr. Gronov. *ad Grot. de jure belli et pac. II.* 3. 16. *num.* 1. Quidquid enim inter agros limitatos et flumen interjacet, id vel publicum, vel alicui privato proprium esse, nemo non intelligit. Neutro autem casu agro limitato aliquid accedit.

§. CCLV.

Denique quod ad ALVEI MUTATIONEM attinet, si alveus derelictus, quantum constat, in nullius antea dominio fuit, ille 62) non potest vicinis, qui utrimque prædia habent, pro modo prædiorum adquiri, ut visum est jureconsultis Romanis *l.* 7. §. 5. *D. de adqu. rer. dom.* sed, quia de fluminis, cujus pars est alveus, dominio satis certo constat, (§. CCLI. 49.) 63. ille, tamquam pars fluminis ejusdem erit, cujus flumen fuit: quemadmodum 64) ex eadem ratione novus alveus, iterum derelictus, procul dubio non minus manet priorum dominorum, quam 65) ager INUNDATUS, si deinde aqua recesserit.*)

In alvei mutatione et inundatione.

*) Aliud dixeris, si perpetua sit inundatio, ut jam mera sit, ubi Troja fuit. Tunc enim res exstinta videtur, quæ nullum nobis usum præstat, nec præstare umquam potest. Non entis vero, ejusque, quod nullum hominibus usum præstat, nullum est dominium, nulla proprietas. (§. CCXXXV. 10.) Ex quo sane consequitur, ut durissima sit eorum conditio, à quibus ob agros, mari vel flumine jam pridem absorptos, tributa, vectigalia et pensiones exiguntur, nisi forte culpa et negligentia sua in restituendis aggeribus meruerint, ut ita mulctentur, quamvis et hæc pœna satis immodica, immo durissima videatur. Quis enim tributis ac pensionibus onerat res, in quibus proprietas, ususfructus, possesio, et iter amissa sunt? *l.* 23. *D. quib. mod. usufr. amitt. l.* 3. §. 17. *l.* 30. §. 3. *D. de adqu. possess. l.* 1. §. 9. *D. de itin. actuque priv.*

§. CCLVI.

Progredimur ad accessionem INDUSTRIALEM et MIXTAM, de qua subtiliter admodum philosophati sunt jure consulti. Nos ita statuimus: Si res utriusque voluntate junctæ sint, ne dubitari quidem potest, quin uterque fiat dominus pro rata, adeoque communio positiva inducatur. (§. CCXXXI.) At hic de accessione, quæ altero inviso facta, loquimur. Hic quum domino jus sit, omnes rei usu excludere: (§. CCXXXI.) procul dubio etiam prohibere potest, quo minus, quidquam rei suæ, se invito jungatur. Quum vero quod jungitur rei nostræ, vel eam inutilem aut deteriorem saltim, vel meliorem præstantioremque reddat, is vero, qui res nostras deteriores reddit, nos lædat: (§. CLXXVIII.) consequens est, 66) ut qui res nostras quacumque accessione industriali deteriores vel plane inutiles reddidit, is, accepta re corrupta, ad omne damnum nobis resarciendum, quin, si dolo malo tale quid fecerit, simul ad pœnam (§. CCXI. 119. sequ.) teneatur.

De accessione industriali axioma primum.

§. CCLVII.

Axiomata secundum et tertium.

Sin res accessione quacumque industriali ab aliis meliores præstantioresque redditæ sunt : tunc multum interesse, videtur, possintne res sibi invicem junctæ, sine notabili dispendio separari, an non possint. Priore casu, quum utriusque materiæ vel rei domino jus sit, alterum usu rei suæ excludendi, (§. CCXXXI.) id vero aliter exitum habere non possit, quam rebus separatis : consequens est, 67) ut eo casu res junctæ statim separandæ, suumque cuique tribuendum sit : 68) posteriore autem casu res junctæ alterutri addicantur, condemnando simul ad æstimationem rei alienæ alteri, quem re sua carere oportet, *) pœnamque, si in mala fide sit, præstandam. (§. CCXI. 119. sequ.)

*) Quisquis enim res alterius, quibus illi ad conservandam suaviterque transigendam vitam opus est, intervertit, is nos lædit. (§. CXC. 52.) Qui nos lædit, ad satisfactionem tenetur. (§. CCX.) Ea, quum eo casu, ubi factum infectum fieri nequit, in præstanda justa rei æstimatione consistat : (§. CCXII. 124.) consequens est, ut is, qui alterius rem intervertere, sibique habere cupit, justam ejus æstimationem præstare teneatur. Unde simul æquissimam esse patet regulam πολυθρύλλητον, *neminem debere cum alterius damno sine ratione locupletiorem fieri velle.*

§. CCLVIII.

Nec non quantum et sequentia.

Quum vero posteriore casu res junctæ alterutri addicendæ sint, (§. CCLVII. 68.) consequens est, ut caussam justam, cur alteruter alteri præfendus sit, esse oporteat, (§. CLXXVII. 5.) Ea vero quum non alia esse possit, quam alterutrius rei præstantia, quam sæpius raritate et adfectione, quam usu, æstimamus: merito inde colligimus, 69) non semper procedere regulam : *accessorium sequi suum principale* : cujus absurditatem in pictura ipse Justinianus, et ante eum Cajus, agnovit §. 34. *Inst. de rer. divis. l.* 9. §. 2. *D. de adqu. rer. dom.* sed 70) res junctas addicendas esse illi, cujus res ob raritatem, adfectionem, operas, cu-

curam et culturam majus pretium admittunt, *) eumque 71) alteri ad præstandam æstimationem damnandum, 72) nisi ei tanti non sit res sua, ut non pretium recipere, quam offerre alteri, malit.

*) Veteres jurisconsultos hic non certa aliqua ratione naturali niti, et hinc diversis admodum viis incedere jam observavit V. C. Jo. Barbeyrac. *ad Pufendorff. de offic. hom. et civ. I.* 12. 7. Primus confusa distinguere, ac in ordinem redigere conatus est vir acris et recti judicii, Christ. Thomas. dissertatione singulari, *de pretio adfectionis in res fungibiles non cadente, Hal. MDCCI.* 4. ubi ad eadem principia *Cap. III.* §. *XXXVIII. sequ.* doctrinas juris Romani de accessione industriali accurate examinavit.

§. CCLIX.

Quid justum sit circa specificationem.

Hinc facile patet, quid sentiendum sit de SPECIFICATIONE, qua nova forma in alterius materiam introducitur. Quum enim plerumque in materiam nulla cadat adfectio, in formam, ob artificium, vel maxime cadat : (§. CCLVIII. 70.) 73) nova species merito addicenda fuerit specificanti, *) ad justam tamen pretii æstimationem, et si sciens dolo malo id fecerit, in pœnam condemnando : (§. CCLVI. 66.) Thomas, *dissert. laudata Cap. III.* §. *XLIII. sequ.* quamvis 74) ex eadem ratione omnino præferendus materiæ dominus, si hæc rarior, et pluris sit quam forma, quæ alterius opera accessit : e. g. si quis ex alterius electro, vel ære Corinthiaco, signum vel vas confecerit, isque tunc 75) obligatus sit ad mercedem pro opera, si specificans in bona fide fuerit, præstandam.

*) Nihil ergo solidi inest distinctioni, qua rem impeditissimam expedire voluit Justinianus §. 25. *Inst. de rer. divis.* possitne videlicet nova species ad materiam reduci, nec ne. Nulla enim est idonea ratio, cur priore casu dominus materiæ, posteriori specificans præferendus sit, maxime quum sæpe materia, demta forma, parum magni momenti futura sit. Vid. Pufend. *de jure nat. et gen. IV.* 7. 10. Immo aliquando centuplo plus pretii inest speciei, quam materiæ, ex qua illa confecta est. Quis vero tunc domino materiæ speciem ideo addiceret, quod ad priorem ma-

materiam reduci possit? At quum facilius præstetur æstimatio tabularum, quam ipsius navis, ex illis confectæ, quis ideo tabularum domino navem adjudicet, quod hæc ad priorem materiam reduci possit? Sane hoc casu, si navis vetus alterius tabulis refecta sit, principium nostrum sequitur Julianus *l. 61. D. de rei vind.* quamvis procul dubio res in priorem formam reduci possit, etiamsi nova navis ex alienis tabulis facta sit. *l. 26. pr. D. de adq. rer. dom.*

§. CCLX.

Circa adjunctionem et specialim inclusionem, adferruminationem, adplumbaturam, intexturam.

Deinde accessionis industrialis species haud postrema est ADJUNCTIO, quando rei nostræ aliena, sive per inclusionem, sive per adferruminationem, adplumbaturamve, sive per intexturam, inædificationem, scripturam, picturamque adjungitur. Et quidem, quum INCLUSIO ita plerumque sit comparata, ut res junctæ facile, et citra notabile dispendium, separari possint, eo vero casu res separari, et suam cuique tribui, æquum sit: (§. CCLVII. 67.) nulla profecto ratio est, 76) cur non illi, cujus auro gemma inclusa est, aurum; domino gemmæ gemma reddi debeat. Nec 77) de adferruminatione, adplumbatura, et intextura aliter sentiendum videtur, si res citra notabile dispendium separari possint: alias 78) merito præferri jungentem existimamus, quia alterius materia raro pretium aliquod adfectionis admittit. *(§. CCLVIII. 70.)

*) Accedit, quod sæpe incommodum futurum sit domino materiæ, si ea cum accessione retinere, pretiumque rei adjunctæ solvere jubeatur, maxime si res ista ob statum, ætatem, aliasque circumstantias uti non possit, e. g. si quis plebeji vesti latum clavum, vel plurimum auri adsuisset. Res sane tunc, quod ad usum attinet, vere deterior, id est, illi inutilis facta est. Qui vero res nostras quacumque accessione industriali deteriores vel plane inutiles reddidit, is, accepta re corrupta, ad omne damnum nobis resarciendum, quin, si dolo malo tale quid fecerit, simul ad pœnam tenetur. (§. CCLVI. 66.)

§. CCLXI.

Si quis ex aliena materia in suo solo bona fide

ÆDI-

ÆDIFICAVIT, et totum ædificium ex tignis ligneis constat: 79) nulla est ratio, cur, errore paulo maturius animadverso, solvi non possint tigna juncta, domino-que reddi. *) (§. CCLVII. 67.) Sin ex solido lapide quis ædificarit, vel tigna exemta inutilia futura essent domino: 80) æquissimum erit, ut ædificator, si justam æstimationem materiæ, pœnamque insuper ob dolum malum præstiterit, dominium ædificii consequatur. (§. CCLVII. 68. §. CCLVIII. 70.) Sin quis in alieno solo sua materia ædificarit, 81) ædificium, quod sine notabili dispendio solvi potest, itidem dissolvendum: (§. CCLVII. 67.) vel 82) domino soli, quod pretium adfectionis admittit, erit adjudicandum, (§. CCLVIII. 70.) nisi 83) ædificium plane inutile futurum esset domino soli, quo casu ædificans, ædificio sibi retento, soli æstimationem, et si in mala fide sit, pœnam præstare tenebitur. (§. CCLVI. 66.) Circa ædificationem.

*) Ratio enim, cur tignum junctum solvi vetuerint decemviri, ne scilicet urbes ruinis deformentur, *l. 6. D. ad exhib. l. 7. §. 10. D. de adqu. rer. dom. l. 1. D. de tigno juncto*, mere civilis est, et in recta ratione præsidium plane nullum reperit. Hinc multæ gentes, quæ non solido lapide, sed trabibus tabulisque ad extruenda ædificia utebantur, ædificium hoc similibusque casibus dirui, tignaque avehi non modo siverunt, sed et legibus præceperunt. Vid. *Jus prov. Sax. II. 53.* et quæ ea de re monuimus in *Elem. jur. Germ. II. 3. 66.* Quibus jam addimus dispositionem *legis Longob. l. 27. 1.*

§. CCLXII.

Circa scripturam et picturam.

Minus difficilis est quæstio de SCRIPTURA et PICTURA. Quum enim ea, in quæ nulla cadit affectio alteri, in cujus rem illa cadit, relinquenda sint, (§. CCLVIII. 70.) et in scripturam picturamque adfectio plerumque; in tabulam et chartam numquam cadat: consequens est, 84) ut scripturæ tunc charta, et picturæ tabula cedere debeat, si scribens pingensque earum æstimationem præstare velit. *) Et si vel maxime nec scriptura, nec pictura adfectionem admittat, veluti si quis chartæ meæ res nugatorias inscripserit, vel in tabula mea cucurbitas pinxerit: 85) nihil-

hilominus tamen et hoc casu scriptor, pictorque ineptus, re sibi accepta, ad pretium chartæ tabulæve præstandum tenebitur, ob axioma primum. (§. CCLVI 66.)

*) Mirum ergo est, jureconsultos Romanos, quorum quidam id in pictura observarunt, non idem observasse in scriptura. Quasi magis ferendum sit, scripturam viri docti cedere in accessionem vilissimæ chartæ, quam Apellis aut Parrhasii absolutissimum opus cedere in accessionem vilissimæ tabulæ. Præterea dum inædificationi scripturam comparant jureconsulti: §. 23. *Inst. de rer. divis. l. 9. D. de adqu. rer. dom.* itidem merito quæsiveris, cur non eidem comparationi locus sit in pictura? itemque quæ similitudo fingi possit soli, cui alter ædificium, me invito, imposuit, et chartæ, cui aliquid inscripsit? Illo ægre, immo sæpenumero non sine maximo dispendio caremus: hanc nihil facimus, si vel æstimationem, vel tantumdem chartarum ejusdem bonitatis, recipiamus. Poetica hæc est similitudo, à forma scribendi desumpta, ob quam et Latini scriptores EXARARE LITTERAS pro *scribere* dixerunt. Sed hujusmodi similitudo duarum rerum, non statim debet easdem circa utramque decisiones in jurisprudentia producere.

§. CCLXIII.

Circa confusionem et commixtionem.

Denique, quod ad CONFUSIONEM materiarum liquidarum, et COMMIXTIONEM siccarum attinet, quamvis de utriusque discrimine subtiliter admodum disputent jureconsulti, *l.* 23. §. 5. *D. de rei vind.* res tamen eodem redit. Si enim 86) res utriusque voluntate vel confusæ, vel commixtæ sunt: materia communis, ac proinde inter utrumque pro quantitate qualitateque materiæ dividenda erit. (§. CCLVI.) Sin, altero invito, facta sit confusio vel commixtio: tunc 87) materia nullius usus confundenti miscentive erit adjudicanda, isque damnandus alteri ad æstimationem pœnamve, si in dolo malo versatus sit, præstandam. (§. CCLVI. 66.) Si tamen 88) alter partem materiæ, quam pretium accipere malit, nullum est dubium, quin communionem, in quam initio invitus incidit, adprobet, eique adeo pars rata materiæ communis denegari nequeat. *)

*) Nam et subsequuta adprobatio pro consensu est, quamvis minus, quam jussus et consensus, imputetur. (§. CXII. 51.) Hinc, si ex fortuita confusione vel συγχύσει metallorum nostrorum, et aurifabri insignis prodiisset materia, quale fuit, quod olim post incendium Corinthiacum primum visum ajunt, æs Corinthiacum: nihil profecto nobis obstare crediderim, quo minus partem ex materia communi petamus. Quum enim communis futura esset, si nobis consentientibus esset conflata, (§. CCLVI.) adprobatio autem pro consensu sit: (§. CXII. 51.) nulla profecto ratio est, cur non et ob adprobationem fiat communis, ut partem pro rata nobis possimus vindicare.

§. CCLXIV.

Circa accessiones mixtas, sationem et plantationem.

Denique nec aliis principiis opus est circa SATIONEM et PLANTATIONEM, quas supra ad ACCESSIONES MIXTAS retulimus. (§. CCL.) Nam 89) plantæ et arbores, antequam coaluerunt, procul dubio citra notabile dispendium separari, adeoque à domino jure vindicari possunt. (§. CCLVII. 67.) Contra 90) illæ, quæ jam coaluerunt, nec non 91) sementa in agro sparsa quum commode separari à fundo non possint, nec tamen pretium adfectionis admittant, domino soli adquiruntur, præstita æstimatione tum arborum seminumve, tum impensarum in culturam factarum, (§. CCLVIII. 70. sequ.) nisi 92) posteriore casu soli dominus messem pro justa pensione ei, qui agrum suum consevit, relinquere malit. *)

*) Cujus rei justas ac idoneas caussas habere potest dominus agri. Ut ecce, si agrum alter male coluerit, maleque conseverit, ut messem parum uberem espectare liceat. Tunc sane domino inutilis esse posset messis, adeoque pro illo militaret axioma primum. (§. CCLVI. 66.)

§. CCLXV.

Circa fructus arboris in confinio positæ.

Postremo quod ad ARBOREM in confinio positam attinet, is qui illam plantat, in id consentit, ut ramorum pars super vicini aream propendeat: et vicinus, qui, dum alterum usu areæ suæ excludere posset, id non facit, itidem in id consentit. Quum ergo accessio, utriusque consensu facta, rem reddat com-

communem : (§. CCLVI.) consequens est, 93) ut arbor talis sit utrique communis, pro indiviso quidem, quamdiu stat in confinio, pro diviso, simul ac eruta est, ac proinde 94) priore casu fructus et folia, 95) posteriore ipsa ligna pro rata inter utrumque vicinum merito dividantur. *)

*) Hanc simplicitatem majores nostri prætulerunt juris Romani subtilitatibus de alimentis, quæ per radices attrahant arbores, ipsamque paulatim mutent earum substantiam. *l.* 26. §. 2. *D. de adqu. rer. dom.* Germanicæ enim originis gentes magis ramorum, quam radicum, habuisse rationem, ostendimus in *Elem. jur. Germ. II.* 3. 69.

CAPUT X.

De Derivativis dominii adquisitionibus, quæ vivo priore domino fiunt.

§. CCLXVI.

Transitio ad adquisitiones derivativas.

SEmel adquisito dominio, aliquando mutatio quædam contingit, ut alius in re quadam adquirat vel proprietatem, vel dominium, quum antea horum nihil haberet. Has ADQUISITIONES nos supra DERIVATIVAS adpellavimus. (§. CCXL.) Jam quum res, in qua proprietatem adquirimus, antea *communis*; in qua dominium primum consequimur, antea alicui *propria* fuerit: quoties ex re communi partem nostram accipimus propriam, toties DIVISIONEM, quoties totam soli adquirimus, CESSIONEM; *) quoties denique res alterius propria, eo volente in nostrum dominium transit, TRADITIONEM fieri dicimus.

*) Paulo latius quidem alias patet vocabuli CESSIONIS notio, ut omnem juris vel actionis translationem in alterum significet. Enimvero quum tunc fere sub *traditione* comprehendi possit, hic paullo arctioribus limitibus circumscribimus significationem vocabuli, ut sit *translatio juris ac dominii, pluribus communis, in unum ex sociis, reliquorum consensu, facta.* Hinc si e. g. coheredes nomen aliquod hereditarium totum in unum ex coheredibus transcribunt, CESSISSE illi hoc nomen dicuntur.

§. CCLXVII.

§. CCLXVII.

Per eas fit alienatio vel necessaria, vel voluntaria, vel pura, vel conditionalis.

Omnibus his casibus id, quod antea nostrum fuit, vel totum, vel pro parte, nostrum esse desinit, et in alterius dominium vel proprietatem transit: id quod vocamus ALIENATIONEM, eaque, si ex anteriore adquirentis jure proficiscitur, NECESSARIA; si de novo, consentiente utriusque voluntate, decernitur, VOLUNTARIA adpellatur. *) Utraque vero efficit, ut alius in alterius locum, adeoque et in jus circa illam rem, et onera cum illa conjuncta succedat. Sic et alienatio, quæ à nulla circumstantia suspendit translationem dominii, PURA; quæ suspendit, CONDITIONALIS dicitur.

*) Sic e. g. necessaria est alienatio rei communis, quæ fit, socio ad divisionem provocante, quia socio, urgenti divisionem, in ea jam antea jus fuit. Necessaria item alienatio rei alicui oppignoratæ, quippe quæ itidem fit ob jus, creditori in illa re antea constitutum. Contra voluntaria est alienatio ædium, quas is, qui alibi Lares positurus est, vendit, et in quibus nemini omnino quidquam juris est. Ita explicanda est divisio, quam et Romana jurisprudentia agnoscit. *l.* 1. *D. de fund. dot. l.* 2. §. 1. *D. de rebus eorum, qui sub tut. l.* 13. *l.* 14. *D. fam. ercisc.* et alibi passim.

§. CCLXVIII.

Eaque vel in præsens, vel in futurum.

Quum ergo voluntaria alienatio aliter, quam utroque consentiente, fieri ac intelligi non possit: consentire vero liceat in alienationem tum PRÆSENTEM, ut dominium nostrum in alterum, vivis nobis, transferatur, tum FUTURAM, ut quis post fata demum nostra possessionem rerum nostrarum omnino consequatur, denique ille consensus in futuram alienationem vel VERUS sit, vel ex FINE et INTENTIONE hominis colligatur: *) ex priore successio testamentaria; ex posteriore intestatorum derivari solet. Jam de alienatione *præsente*, sequente capite de *futura* erit disserendum.

*) Ad alienationem ergo futuram referimus eam, quando post mortem demum bonorum nostrorum possessio ad he-